

Lokal Trepart for Det Sydfynske Øhav

22. september 2026

Dagsorden

1. **Velkomst & bordet rundt**
2. **L&F Centrovic har meddelt pause fra trepartsarbejdet**
3. **Nyt fra sekretariatet**
4. **Ændret indsatskrav for Det Sydfynske Øhav**
5. **Oplæg ved DN om hhv. skovrejsningsprojekt på Nordlangeland og et "signaturprojekt" på Ærø**
6. **Status på omlægningsindsatsen**
7. **Signaturprojekt og følgegruppe**
8. **Evt.**

1 Velkomst & Bordet rundt

An aerial photograph of a long, multi-span concrete bridge crossing a wide body of water. The bridge has a series of piers and a single arch section in the distance. A white semi-truck and a red car are visible on the bridge deck. The water is calm, reflecting the sky and clouds. In the foreground, there is a grassy embankment with a stone retaining wall. The sky is blue with scattered white clouds. The text "1 Velkomst & Bordet rundt" is overlaid in large white font on the left side of the image.

2

**L&F Centrovic har
meldt pause**

L&F CENTROVICES pausemelding

Bilag: Brev fra L&F Centrovic

Til beslutning

- Timing af revideret omlægningsplan
- Timing af samarbejde med Klimaskovfonden
- Timing af oplæg fra vandrådet

Landbrugsforeningerne i de lokale fynske treparter ønsker at sætte trepartsarbejdet på pause

På vegne af landbrugsforeningerne repræsenteret i de fire fynske lokale treparter.

Vi ønsker at sætte det videre arbejde i de lokale grønne treparter på Fyn på pause. Vi bakker fortsat op om den oprindelige grønne trepartsaftale, og den arealomlægning der følger heraf. Men nye og usikre rammevilkår gør det vanskeligt at realisere aftalens mål i praksis. Derfor er der brug for en "timeout" i arbejdet med øjeblikkelig virkning.

Arbejdet i treparterne kan genoptages, når der igen er klare rammevilkår for erhvervet.

Fortsat stort potentiale i den lokale forankring

Vi bakker op om den trepartsaftale, som Landbrug & Fødevarer var med til at indgå i juni 2024. Herunder aftalens arbejde for et renere vandmiljø, reduktion af klimaaftrykket, drikkevandsbeskyttelse og bedre natur.

Aftalen skal udmøntes lokalt, og vi værdsætter dialogen med vores kommuner i det fynske. Kommunerne har arbejdet på højtryk for at levere på ambitionerne i trepartsaftalen. Det samme har landbrugsforeningerne for at styrke opbakningen blandt lodsejerne.

Trepartsaftalen bygger på lokal omlægning af landbrugsareal til andre formål. Og der er mange ønsker til, hvad landbrugsarealer skal bruges til i fremtiden. Politiske udmeldinger skaber hertil stor usikkerhed om erhvervens generelle rammevilkår. I særdeleshed den nye kvælstofregulering og forhandlinger om et nationalt sprøjteforbud skaber usikkerhed om fødevareproducenternes produktionsmuligheder og økonomi.

Pause nødvendig med de nuværende rammevilkår

Når lodsejere ikke kender de fremtidige vilkår for deres arealer og bedrift, er forudsætningerne ikke reelt til stede for fremdrift i trepartens arealomlægning.

Nationale tiltag som rammer fødevareproduktionen hårdt, er tilmed ikke i overensstemmelse med ånden i trepartsaftalen baseret på lokal, frivillig og langtidsholdbar arealomlægning.

Arbejdet med fremtidens arealer skal tilbage i de lokale treparter

Vi ønsker at videreføre arbejdet i de lokale treparter. Men det fordrer klare og fagligt funderede rammevilkår. Derfor håber vi, at vi med dette brev – og vores ønske om en pause – kan bringe arbejdet tilbage på sporet: Tilbage i de lokale treparter. Vi opfordrer alle vores samarbejdspartnere i de lokale grønne treparter til at virke for, at arbejdet kan fortsætte, med afsæt i vores henvendelse.

I kommuner, styrelser, DN, landbrugsforeninger m.fl. sidder dygtige, engagerede ildsjæle, som fortjener at der igen skabes holdbare vilkår for at arbejde videre med arealomlægningen.

Revideret omlægningsplan

- Tilpasning af projekter pga. lodsejerdialog
- Tilpasning af projekter pga. revideret kvælstofeffekt efter afsluttede forundersøgelser
- Tilpasning efter ændrede nationale rammer
  - Ændrede indsatskrav i vandoplandet
  - Skovplan og ændring af skovloven
  - Lov om natur og biodiversitet samt mål om 20 pct beskyttet natur

3 Nyt fra sekretariatet

Nyt fra sekretariatet

- Gødskningslov L5 er vedtaget
- Lovforslag om sprøjteforbud i høring (vedlagt i bilag)
- Flere midler til compensation af landbruget
- 17 ansøgninger fra Sydfyn til VLP-pulje af 12. august på 100 mio.kr.
- DN (centralt) tilbyder oplæg om natur- og biodiversitetsmål
- 15. Juni Fondens pulje til forundersøgelser er opbrugt

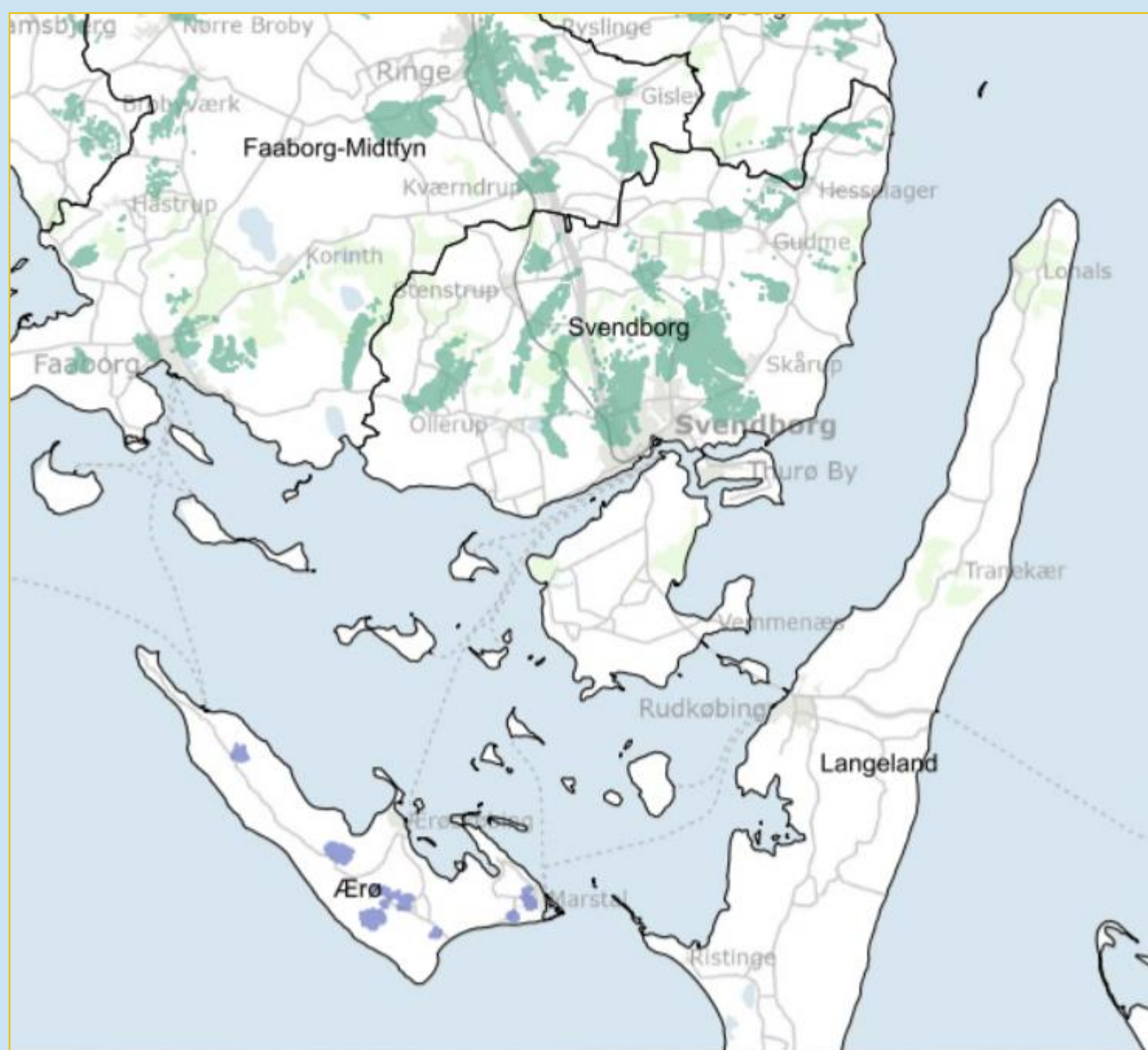
Lovforslag om sprøjteforbud på sårbare grundvandsdannende områder

- **Nationalt forbud mod erhvervsmæssig brug af pesticider** På alle udpegede sårbare grundvandsdannende områder (SGO) bliver det forbudt at anvende pesticider erhvervsmæssigt.
- **Forbuddet omfatter også slam og forurennet jord** Der indføres samtidig forbud mod udbringning af spildevandsslam og udlægning af forurennet jord i de samme områder for at beskytte drikkevandet bredt.
- **Arealpåvirkning** Ministeriet forventer, at den endelige kortlægning kan omfatte ca. 256.000-289.000 ha, hvoraf 135.000-152.000 ha kan være landbrugsjord. Det svarer til 6 procent af det dyrkede areal.
- **Kompensation** Reglerne for kompensation og eventuel omlægningsstøtte kommer i senere bekendtgørelser.

Sårbare Grundvandsdannende Områder på Sydfyn (SGO)

Kortlagt på Fyn som
første sted

Vi har indtegnet en del i
omlægningsplanen på
baggrund af faglige
vurderinger

Flere penge til compensation

Puljen øges med 700 mio.kr. til 1,9 mia.kr.

Kompensationen fastsættes på baggrund af Københavns Universitets vurdering af landbrugets omkostninger ved kvælstofreguleringen i 2027, og som følge af opdaterede beregninger justeres kompensationsrammen.

Oplæg om natur i omlægningsplanen

- DN tilbyder et oplæg tilpasset Treparten for Det Sydfynske Øhav
- Inspiration til arbejdet med natur og biodiversitet

Beslutning

- Ønsker treparten at oplægget arrangeres?

Trepart 22. september 2026

Tilbud om naturoplæg

Hvordan kan man som lokal trepart bidrage til at sikre trepartsaftalens natur- og biodiversitetsmål?

I den grønne trepart er det aftalt, at 20 pct. af Danmark i 2030 skal udgøres af beskyttet natur. Hertil kommer regeringens ambition om 30 pct. beskyttet natur, heraf 10 pct. strengt beskyttet, som beskrevet i regeringsgrundlaget. De mål skal de lokale grønne treparter være med til at løfte igennem arbejdet med arealomlægning.

Men hvilke muligheder har man som lokal trepart for at bidrage til den nationale biodiversitetsindsats gennem trepartens arbejde med store naturområder, signaturprojekter og ordningerne for urørt skov, lavbundsprojekter og permanent ekstensivering?

For at give svar på de spørgsmål og understøtte treparternes arbejde med målopfyldelse, tilbyder Danmarks Naturfredningsforening (DN) alle lokale treparter et oplæg med Naturrådgiverne Eskildsen & Buur. Med over 25 års erfaring med naturforvaltning hos bl.a. Seges, samt viden fra forskning til praktisk forvaltning, kan de give jeres lokale trepart et fælles fagligt grundlag for det videre arbejde med naturmålet i arealomlægningen.

I oplægget sættes der fokus på, hvordan jeres trepart kan arbejde strategisk med biodiversitet.

Med oplægget får I:

- En kort og forståelig introduktion til biodiversitetskrisen og dens relevans for netop jeres trepart.
- En gennemgang af de løsninger, der har størst effekt: sammenhængende naturområder, varig udtagning af dyrkningsarealer, naturlig hydrologi, græsning og langsigtet beskyttelse.
- En konkret introduktion til jeres lokale naturpotentialer, samt overblik over hvor i jeres område der er det største potentiale for at igangsætte indsatser med stor effekt for natur.
- Et overblik over eksisterende ordninger, samt eksterne finansieringskilder fra fonde og private i området samt drøftelse af hvordan treparten kan anvende disse mere strategisk.
- Anbefalinger til, hvordan sekretariatskommunerne kan styrke naturens plads i både planlægning, prioritering og dialogen mellem parterne.

Praktisk

Oplægget er et gratis tilbud til trepartssekretariatene. Det kan bookes ved at kontakte DNs lokale trepartsrepræsentanter eller Naturrådgiverne på mailadressen info@naturraadgiverne.dk.

Det varer som udgangspunkt 45 minutter, men kan tilpasses efter behov. Oplægget fungerer som en faglig appetitvækker: kort, konkret og direkte anvendeligt i treparternes videre arbejde. Naturrådgiverne har allerede været ude hos bl.a. LTP Randers Fjord.

Oplægget kan desuden danne grundlag for en efterfølgende ekskursion til et af de relevante områder inden for treparten, hvor DNs repræsentanter kan sætte oplevelser og konkrete eksempler på pointerne.

4

Ændret indsatskrav for Det Sydfynske Øhav

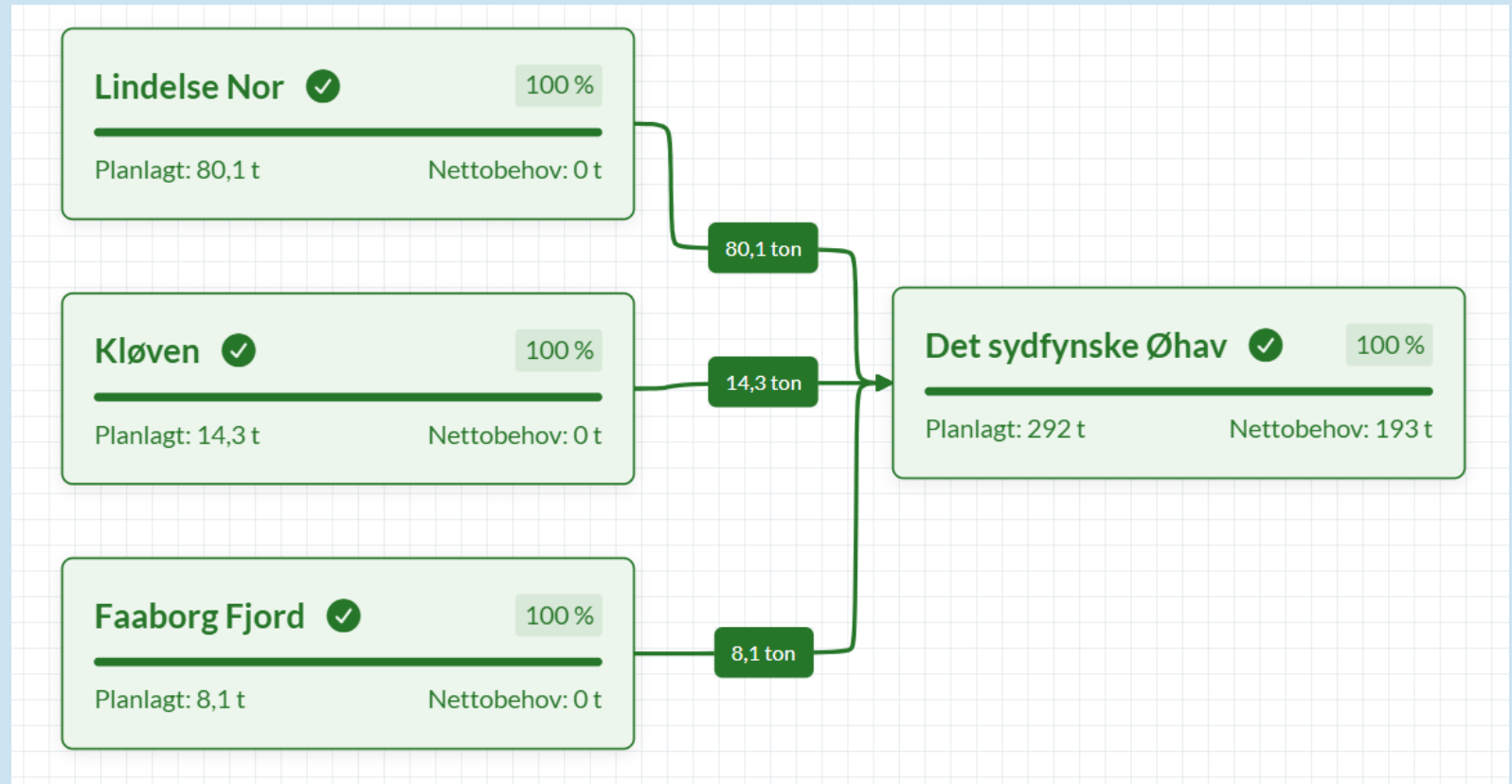
Vi skal fortsat finde ca. 200 t/år

- **Men vi har ikke længere faste indsatskrav på delvandoplande.**
- **Dvs. vi ikke har et specifikt krav på fx Kløven længere**
- **Men vi skal fortsat finde den samme mængde kvælstof på tværs af treparten som før**

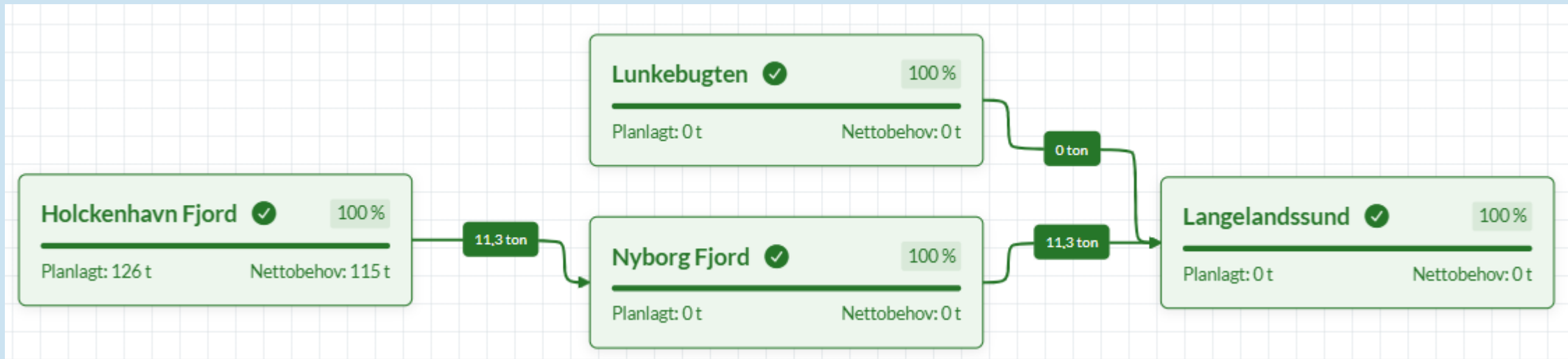
Ændret indsatskrav for Det Sydfynske Øhav

— Årsag:

- Genbesøg pga. 2nd opinion
- Justeret datagrundlag
  - Baseline nu: 2019-2024 før: 2014-2018
- Ændring i præmis for små oplande – mere bestemt af nedstrøms forhold end opland
  - Kløven
  - Lindelse Nor
  - Faaborg Fj.
  - Lunkebugten
- Samme overordnede mål

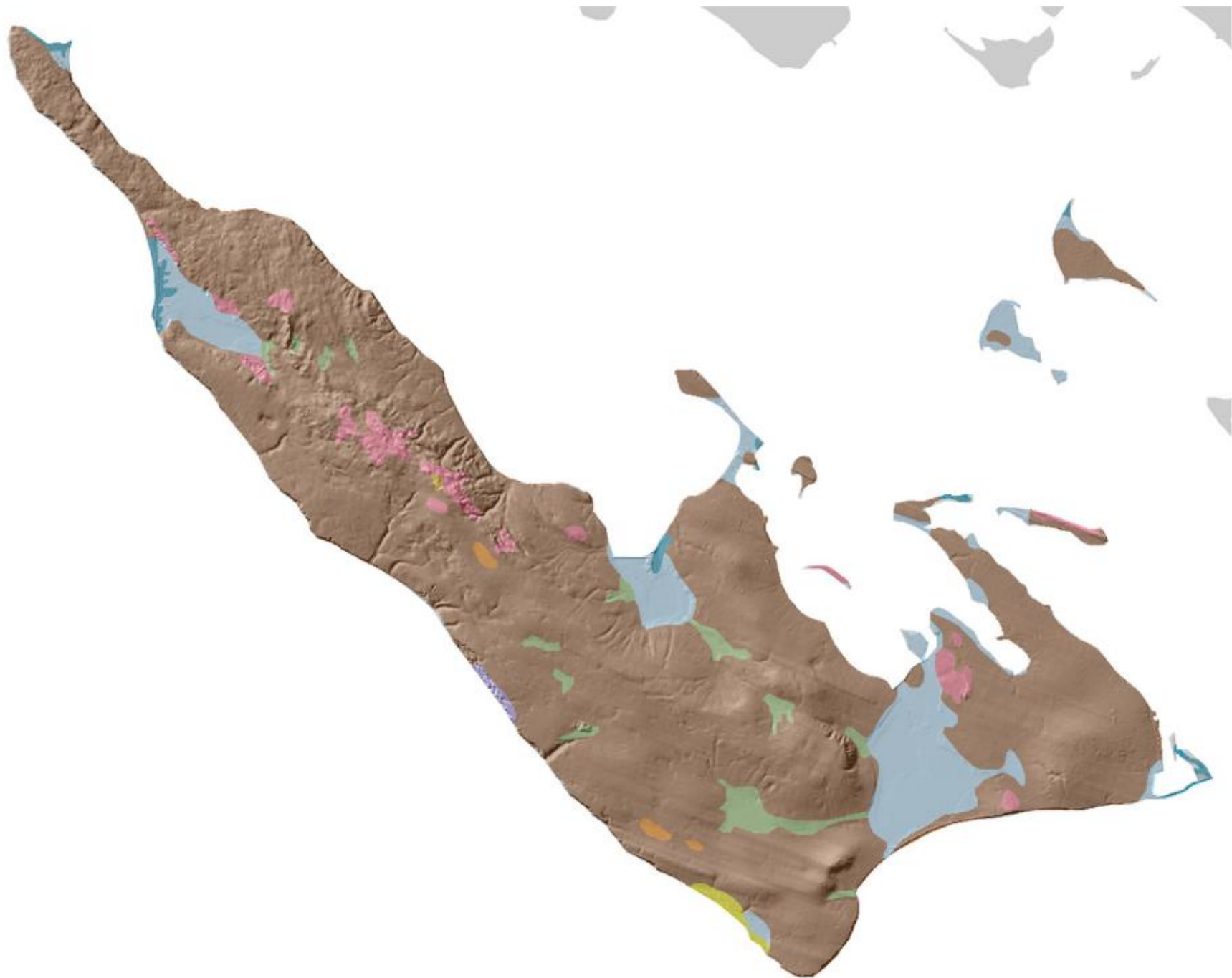
Ændret indsatskrav for Det Sydfynske Øhav

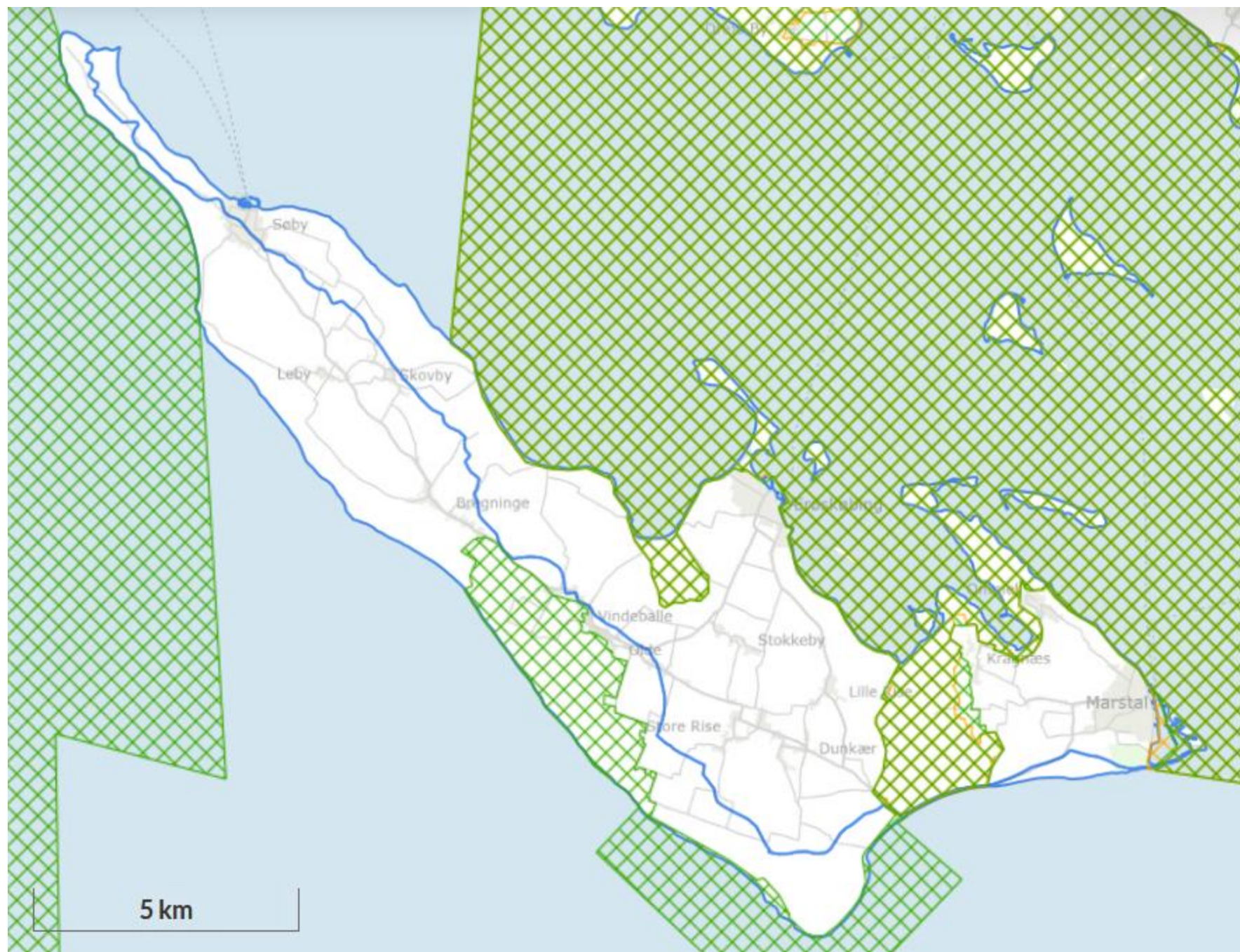

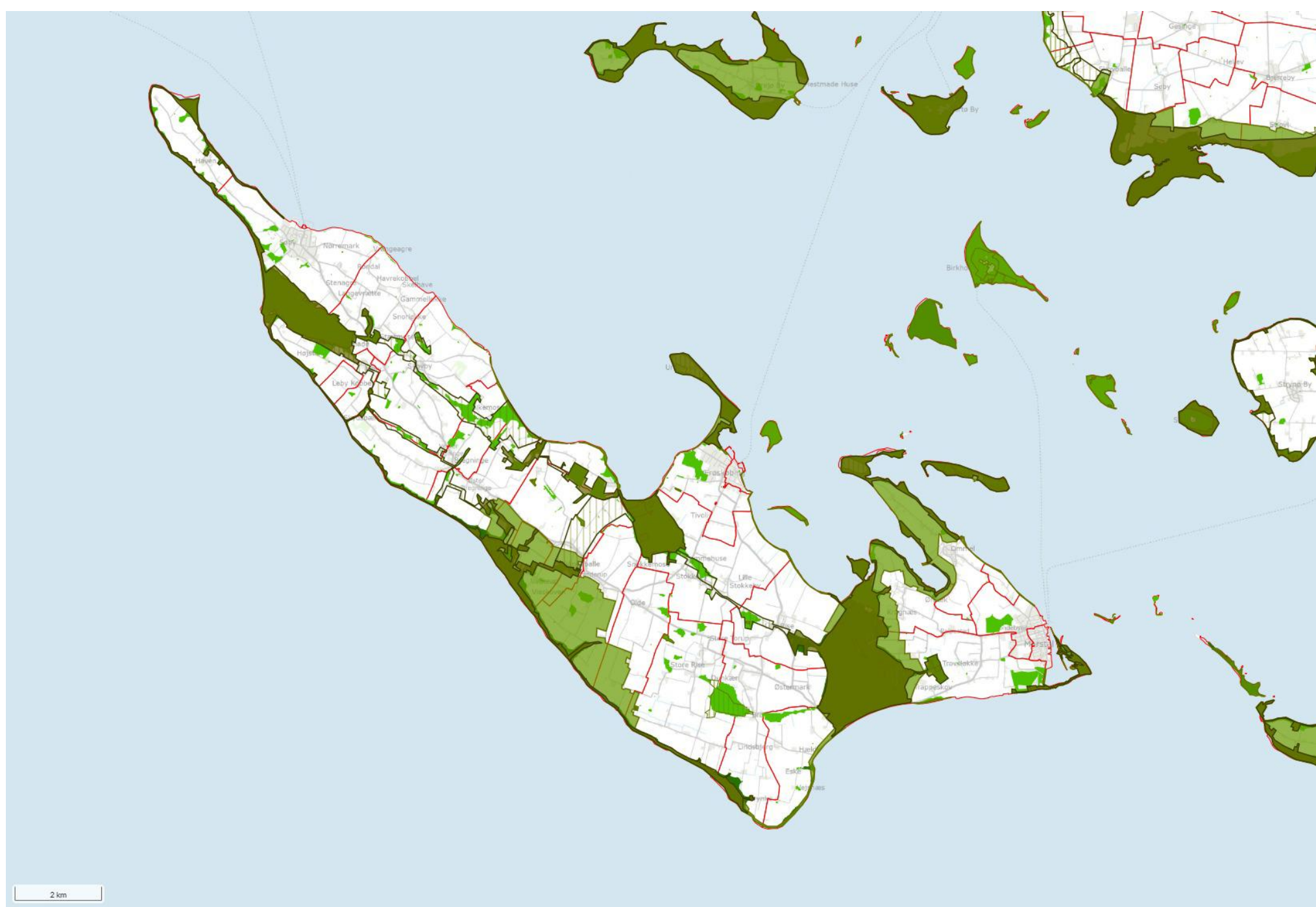

5 Oplæg ved DN Langeland & Ærø

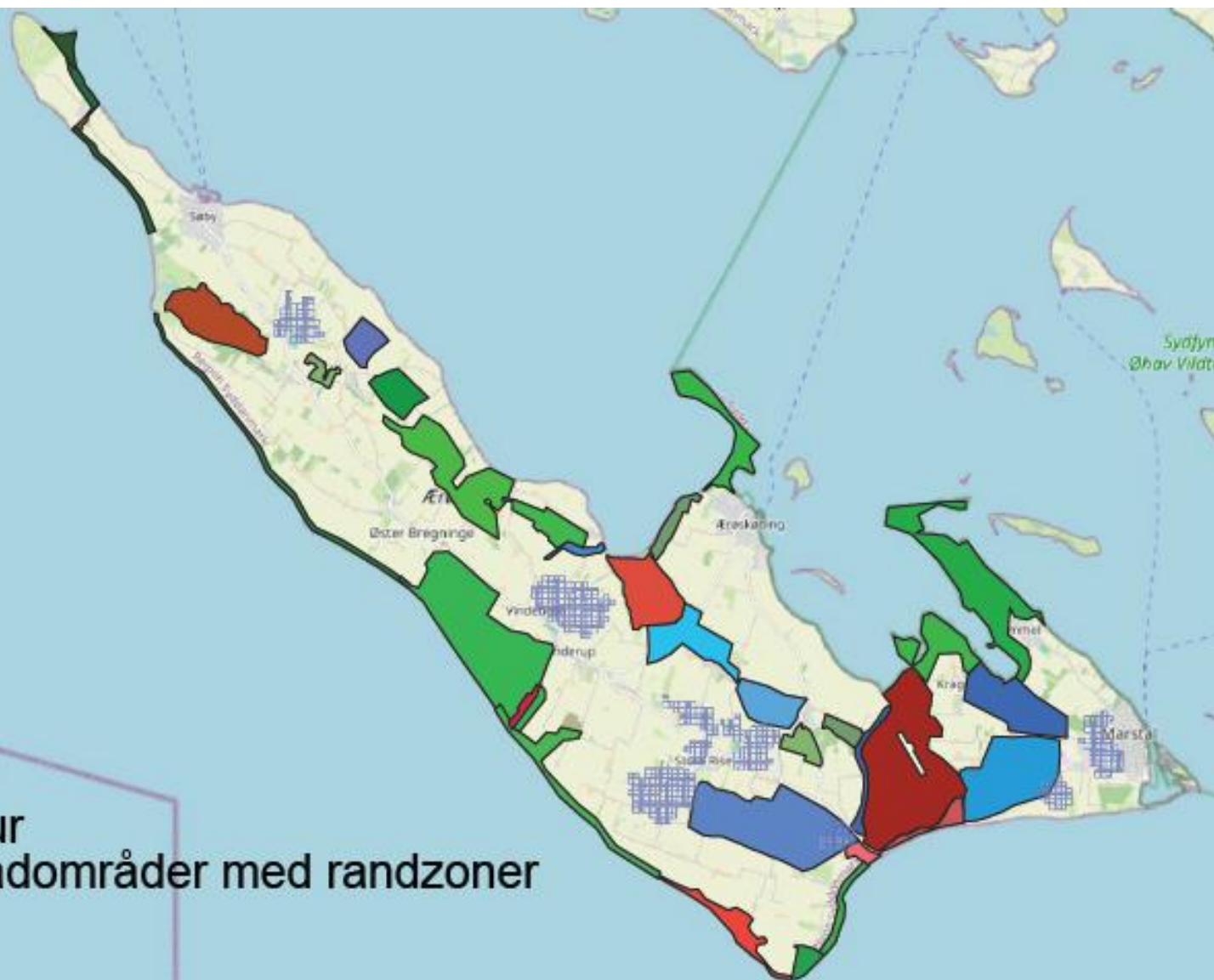

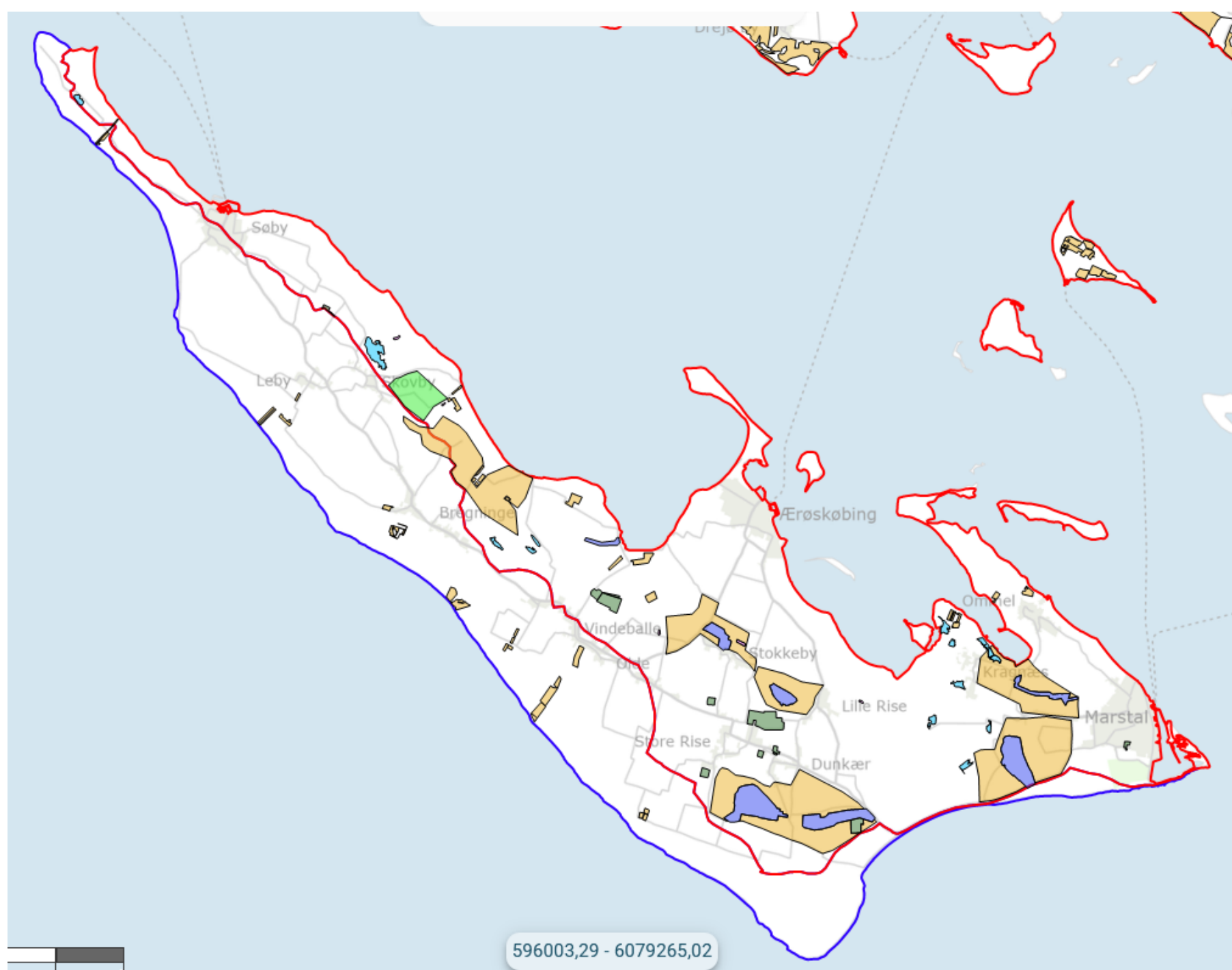
Signaturprojekt Ærø

Rød: eksisterende natur

Blå: genopretning af vådområder med randzoner

Grøn: ny natur

	"Når mennesker vælger, hvor de vil bo, arbejde, etablere virksomhed eller holde ferie, spiller livskvalitet, natur, landskab og adgang til attraktive omgivelser en stadig større rolle. En stærkere og mere sammenhængende natur er derfor ikke en modsætning til lokal udvikling, men er en del af selve grundlaget for den." Chris Hammeken Direktør Ærø Turist & Erhverv
	Som medlem af kommunalbestyrelsen for SF, formand for bestyrelsen i Ærø Forsyning, politisk repræsentant for både Lokal Trepert Det Sydfynske Øhav og Lokal Trepert Lillebælt/Fyn, vil jeg hermed give min og SF's fulde støtte og opbakning til det visionære signaturprojekt "Ærø" Mads Kyrsting, kommunalbestyrelsesmedlem – Ærø Kommune
	"Signaturprojekt Ærø er en ambitiøs og fremsynet vision, der kan give mere sammenhængende natur, renere vand og bedre oplevelser for både lokale og gæster" Mark Åmbech - Det Konservative Folkeparti, Ærø, Kommunalbestyrelsesmedlem
	Gensåning og naturgenopretning af øens vandløb, så vandet igen får sin naturlige plads i landskabet og skaber sammenhængende levesteder for planter og dyr. Et renere vandmiljø gennem reduktion af tilførslen af næringsstoffer og pesticider til vandløb, nor og kystområder til gavn for både biodiversiteten og havmiljøet. Genskabelse af naturlige vådområder, hvor det er muligt, så naturen bliver mere robust over for klimaændringer, styrker grundvandsdannelsen og giver bedre levevilkår for fisk, fugle og øvrige hjemmehørende arter. Markus Holst Lybæk, Formand Ærø Sportsfiskerforening

	Vores mission er at arbejde aktivt og effektivt for sikring af danske naturområder og den generelle biodiversitet. Ærø's nor er store og i Danmark unikke ved de aldrig blev pløjet. Ærø's kyster med deres sydlige klinte og klitter (Sjoen) er arealmæssigt små har en tusindårig historie Lars Briggs, indehaver af Amphi Consult
	Fuglelivet i Gråsten Nor og Borgnæs Nor er i dag meget fattigt og decimeret, men der er et stort potentiale. Naturgenopretning i Vitsø Nor har givet et betydeligt rigere fugleliv og det Ærøske signaturprojekt vil kunne give et fantastisk løft til fuglelivet. Lars Kromann, Formand for DOF Ærø
	Det fremlagte signaturprojekt på Ærø er et positivt tiltag for Ærø og Geoparken som helhed. Både i forhold til at skabe mere og rigere natur, men også som et led i at styrke menneskers tilgængelighed til den lokale og nære natur. Project Manager, Kewin Bach Friis Kamelarczyk
	Friluftsliv er tænkt ind i projektet. Dette giver projektet en helt anden dimension. stærkt! Claus Anker, Forperson for friluftsrådet Sydfyn

	På Ærø findes et særligt potentiale for at tænke natur, fællesskab og landskab sammen på nye måder. Øens størrelse, nærheden mellem mennesker og natur samt den stærke lokale identitet gør Ærø til et oplagt sted at udvikle regenerative former for naturforvaltning og turisme. Her bliver konceptet Delenatur interessant – ikke blot som et projekt, men som en langsigtet kulturforandring i forholdet mellem mennesker, jord og landskab. Hanne Andersen, Dele Natur Ærø
	Turister på Ærø elsker naturen og rigtig mange af vores gæster kommer faktisk alene af den årsag. Særligt er det de uspolerede og helt særlige områder der synes interessant. Det er gåturen i en skov, en tur på de vilde strandenge, et kig på de vilde blomster, eller bare en tur langs kysterne på de fine stier med udsigt til havet. Andreas Hage, Lejrchef 2025
	Når Ærø er kendt og rost for sin natur vælger flere netop Aggershøj Pensionat som deres base. Det betyder alt for vores forretning: Gæsternes tilfredshed stiger, omtalen spredt sig globalt, og den positive profil styrker hele lokalsamfundet. Line og Carsten, indehavere af Aggershøj Pensionat
	For min virksomhed Teglværkspladsen / Ærø Kajak & SUP – er naturen ikke bare en kulisse for oplevelser. Den er selve fundamentet. Derfor er det afgørende at bevare de naturområder, vi har, og genskabe de steder, hvor naturen er forsvundet. Thea De Magos, indehaver af Teglværkspladsen / Ærø Kajak og SUP

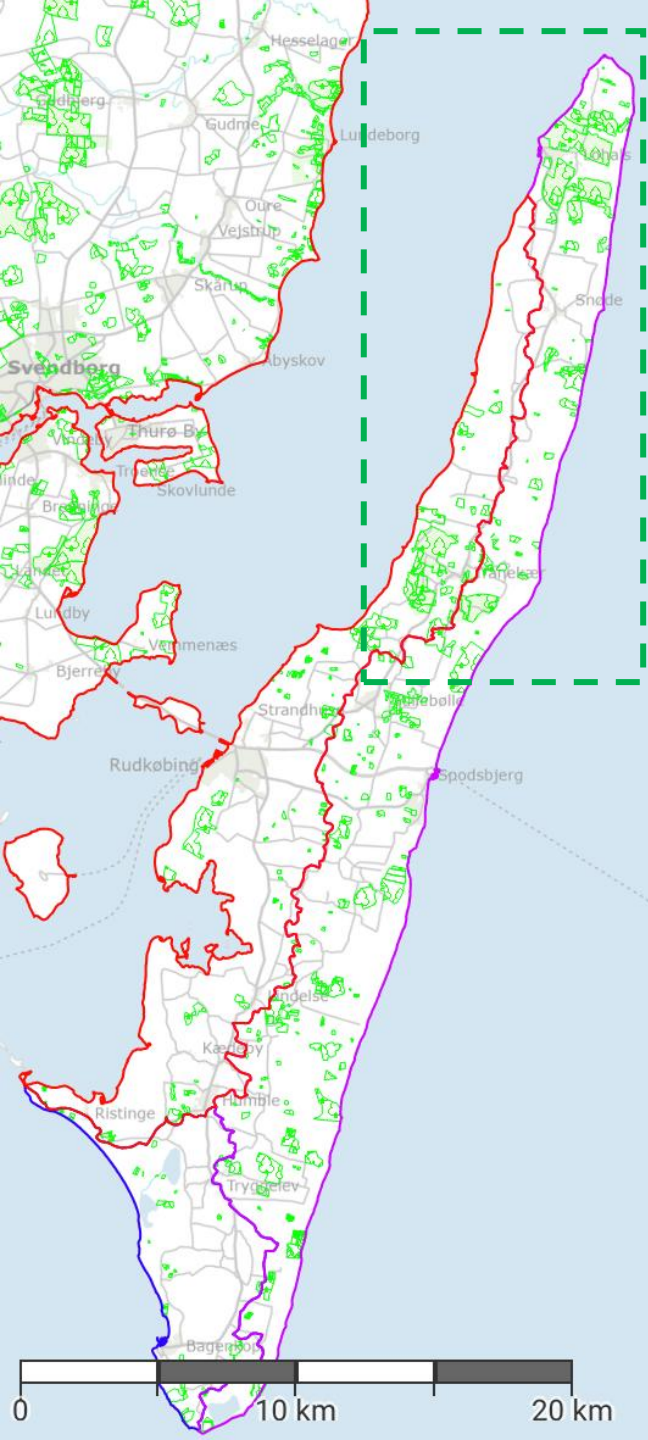
Skovrejsning Langeland

***Vi bygger videre på de
eksisterende skove og
beskytter grundvandet***

22-09-2026

Præsenteret af Danmark
Naturfredningsforening – Langeland, med
støtte fra Friluftsrådet Fyn, og Danmarks
Ornitologiske Forening.

SKOVREJSNINGSPROJEKT MED GRUNDVANDSBESKYTTELSE

- Tager udgangspunkt i **eksisterende skovområder** på det nordlige Langeland: skovene **ved Lohals og Tranekær**.
- Forbindes via korridor til **sammenhængende skovområder**, hvor trepartens plantelagte **lavbunds- og ekstensiveringsområder integreres**.
- **Beskyttelse af drikkevandet** i lyset af det forventede nationale sprøjteforbud i sårbare, grundvandsdannende områder (SGO).
- **Helhedsorienteret projekt** hvor indsatserne for naturen samles under én **fælles vision**, hvor arbejdet løftes fra isolerede initiativer til skabelsen af et stort, **sammenhængende naturlandskab**.

FACTA OM LANGELAND – HVORDAN BRUGER VI VORES LANDAREAL I DAG?

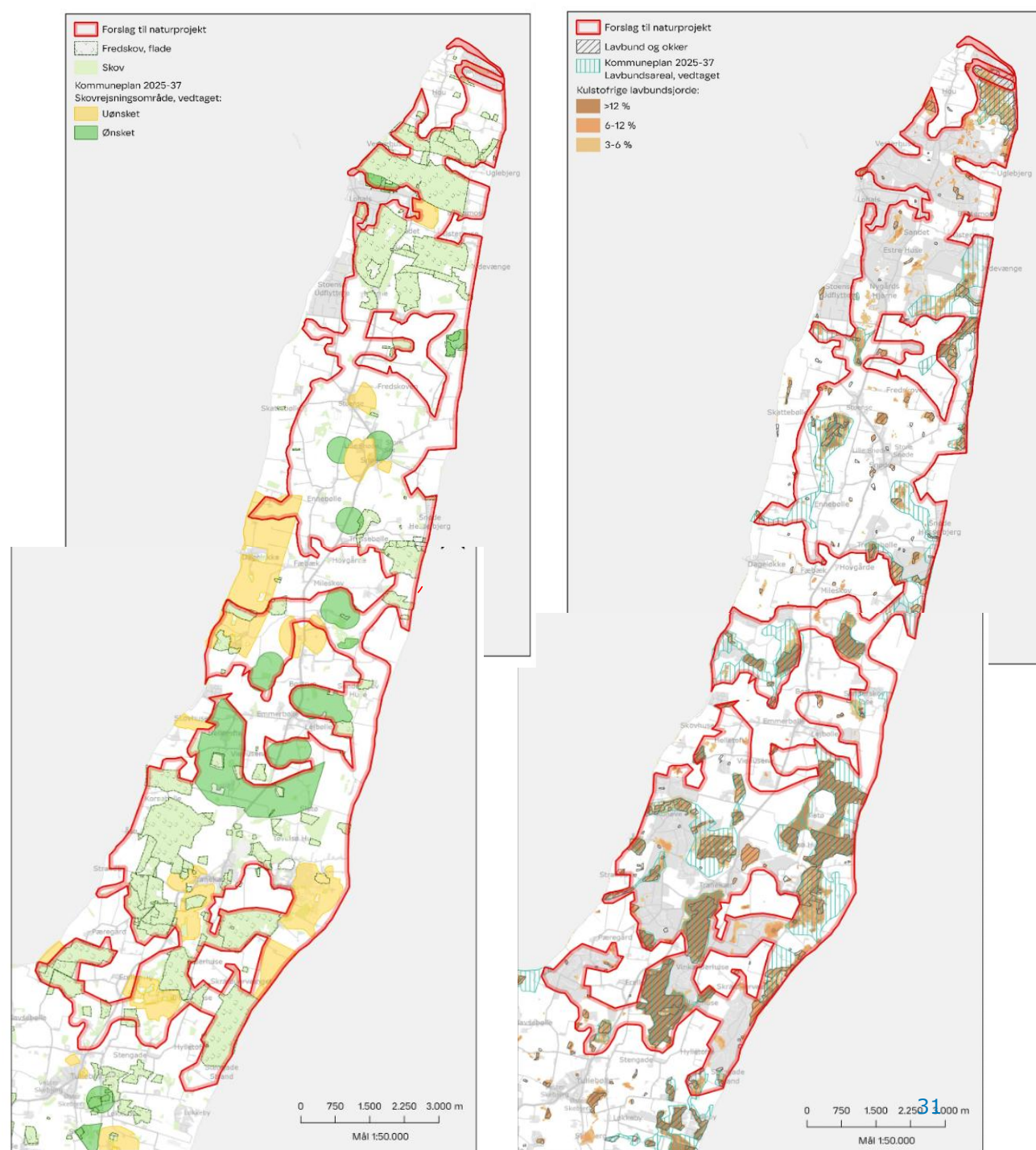
- Landbrugsudnyttelsen er betydelig, og i dag dækker landbrug næsten 70 % af kommunens areal.
- I Bøstrup og Snøde Sogne, nord for Tranekær, er der en særlig høj landbrugsudnyttelse, hvor henholdsvis ca. 81 % og 78 % af arealet er opdyrket.
- Økologisk dyrkede arealer udgør en forsvindende lille del.
- Ved Lohals i nord, omkring Tranekær og nord for Tullebølle findes der enkelte større skovområder.

	Langeland	Danmark
Areal	29.070 ha	4.295.600 ha
Landbrug	70 %	57 %
Heraf økologisk	4,2 %	11 %
Skov	10,3 %	13,3 %

Illustration til venstre: Arealanvendelse.
Landbrugsarealer, byområder,
naturområder. Fra Danmarks Miljøportal.

Potentiale for et 6000 ha sammenhængende område projektområde (indenfor røde linier)

- Baseret på Langelands kommuneplan (2025-37) for skovrejsning og lavbundsplaner.
- Alle udpegede skovrejsningsarealer er medtaget i projektet.
- Også inkluderet er af kulstofrige lavbundsområder, da de også bidrager til at opfylde aftalens mål om reduktion af CO₂ udledning, forbedret vandmiljø og øget biodiversitet.
- På disse arealer kan naturtyper som sumpskove, moser, ferske enge, lavvandede søer og våde bredarealer langs vandløb etableres i sammenhæng med skovrejsningen.
- Desuden tages højde for biodiversitetsprioritering, markudledningskort og kvælstofretention.

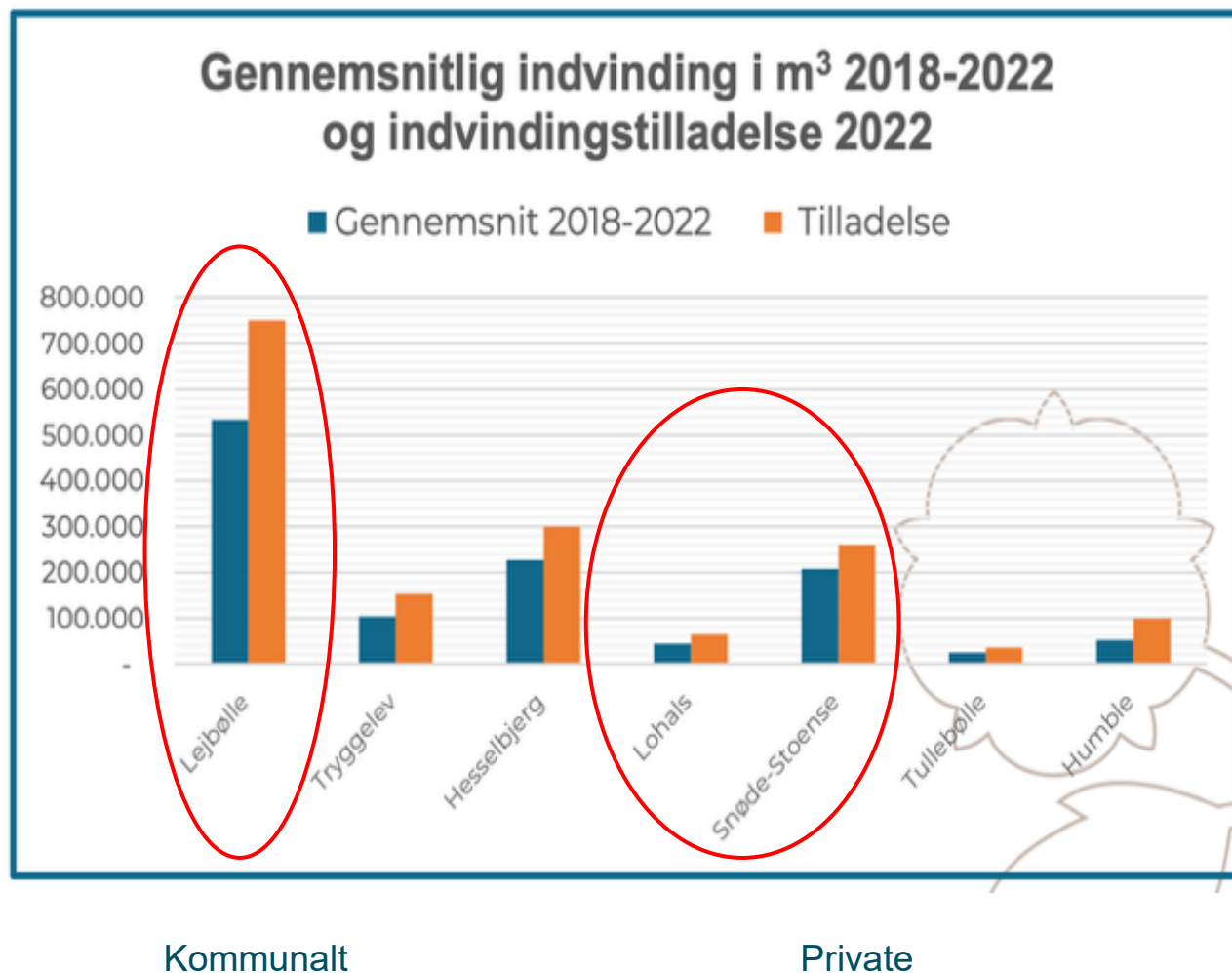

GRUNDVANDSRESSOURCE PÅ LANGELAND – SPECIELT VIGTIGT FOR EN Ø

- Grundvandsressourcen på Langeland er **meget begrænset**. I dag **udnyttes en stor del** af det tilgængelige grundvand.
- På **Nordlangeland** indvindes der drikkevand fra et stort og **højtydende kalkmagasin**.
- Indvindingen af drikkevand på **Sydlangeland** er betinget af spredte ubeskyttede **sandmagasiner**.
- I området omkring **Rudkøbing** står det **saltholdige grundvand** meget højt, og grundvandsindvindingen vanskelig.
- Det er vigtigt ikke at overudnytte grundvandsmagasiner i kalklaget. Hvis indvindingen af drikkevand er for kraftigt, vil saltvandet begynde at trække ind og ødelægge ferskvandsressourcen.

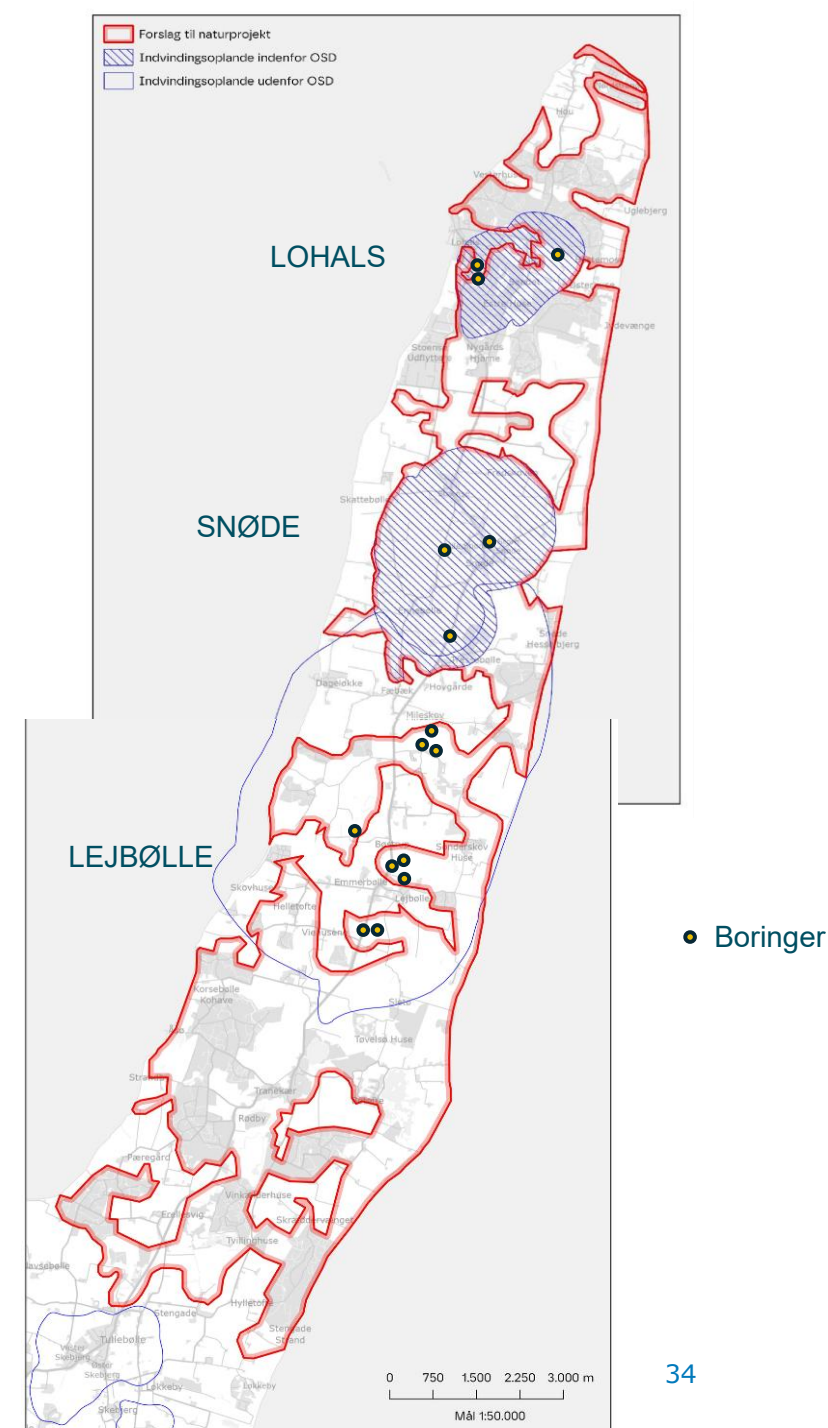
INDVINDING AF GRUNDVAND

- I projektområdet indvindes drikkevand via tre almene vandværker: Lohals Vandværk og Snøde-Stoense Vandværk, som begge er private, mens Lejbølle Vandværk hører under Langelands Kommune Vandforsyning.
- 2/3 af det grundvand, der udtages på hele Langeland, kommer fra de tre vandværker i projektområdet.
- Specielt Lejbølle Vandværk forsyner forbrugerne sydpå, da sandmagasiner er mere følsomme over for nitrat og forurening.

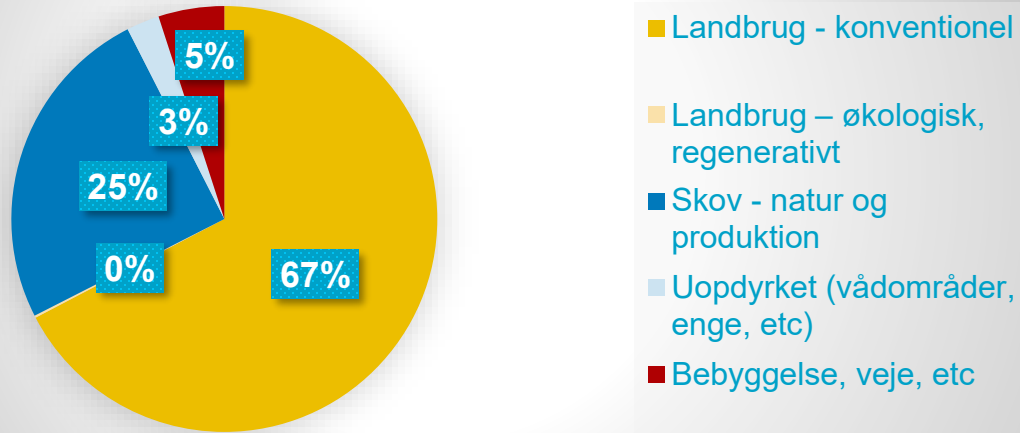
INDVINDINGSOPLANDE FOR DRIKKEVAND

- Nordlangeland er et vigtigt område for Langelands forsyning af grundvand til drikkevand.
- Detaljerede områder for Sårbare Grundvandsdannende Områder (SGO) er endnu ikke tilgængelige for Langeland. Når disse bliver publiceret, vil grænserne for projektområdet blive opdateret.
- Vi har brugt de arealer der er angivet som: Områder med Særlige Grundvandsinteresser (OSG).
- Ved Lohals er der et område, som for størstedelen allerede er dækket af skov. De områder, der stadig dyrkes, foreslås udtaget til skovrejsning.
- Omkring Snøde er der også et stort område, der foreslås taget ud. Mod vest er der et lavbundsområde, og for resten foreslås det, at der etableres skov, eller at områder omlægges til økologisk eller regenerativt landbrug.
- Omkring Lejbølle er der angivet indvindingsoplande, som ligger udenfor OSG områder. Indtil videre har vi ikke taget specielt højde for disse.

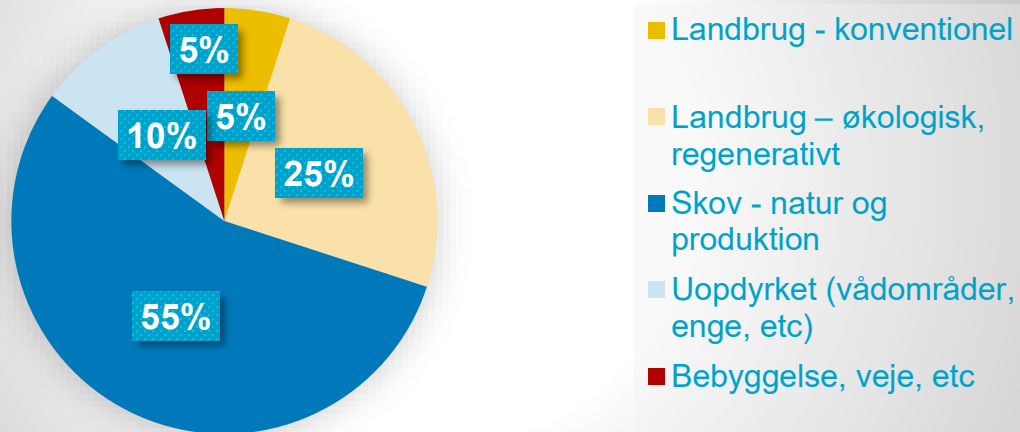

POTENTIALE FOR DE 6000 HA I PROJEKTPMRÅDET – NY AREALFORDELING

Nuværende (skønnet)

Potentiale (skønnet)

DISCLAIMER –
indikationer (endnu ikke
beregnet)

- Fordobling af skovarealet til 3000 ha skov på Nordlangeland.
- Sammenhængende natursystem, til glæde for flora, fauna, friluftsliv, turisme og bæredygtig erhvervsudvikling.
- Sikre rent grundvand for fremtiden for hele Langeland.
- Sprøjtefrit landbrug projektområdet på arealer med høj bonitet og høj kvælstofretention.
- Mulighed for omlægning i større skala til økologisk og regenerativt.

NÆSTE STRIT

- Godkendelse i de 2 Treparter i September.
- Opdatering af projektgrænser på baggrund af detaljeret SGO rapport for Langeland, og input fra kommune og Treparter.
- Finansiering: statslige og private fonde

BILAG

Zoom ind - eksempel (HOU)

Projektet omfatter:

- Eksisterende skov
- Lavbundsområder
- Det nye nationale sprøjteforbud i sårbare, grundvandsdannende områder (SGO) er vigtigt at tage forbehold for.
- Desuden tages højde for biodiversitetsprioritering, markudledningskort og kvælstofretention.

 Indvindingsopland
 Forslag til naturprojekt

 Fredskov, flade

 Skov

Kommuneplan 2025-37

Skovrejsningsområde, vedtaget:

 Uønsket

 Ønsket

Ved Jomfrugaarden ✓

Projektareal: 4,33 ha

Tilskudsordning: Lavbundsprojekter

N 0 t

 4,3 ha

 0 ha

Lavbundsprojekter

hobo0822 ○

Projektareal: 54,25 ha

Tilskudsordning: Lavbundsprojekter

N 0 t

 54,2 ha

 0 ha

Lavbundsprojekter

Lavbund nord for Steensgaard ✓

Projektareal: 5,52 ha

Tilskudsordning: Lavbundsprojekter

N 0,2 t

 5,5 ha

 0 ha

Lavbundsprojekter

Langeland Kommune Permanent ekstensive... ○

Projektareal: 312,38 ha

Tilskudsordning: Permanent ekstensivering

N 2,6 t

 0 ha

 0 ha

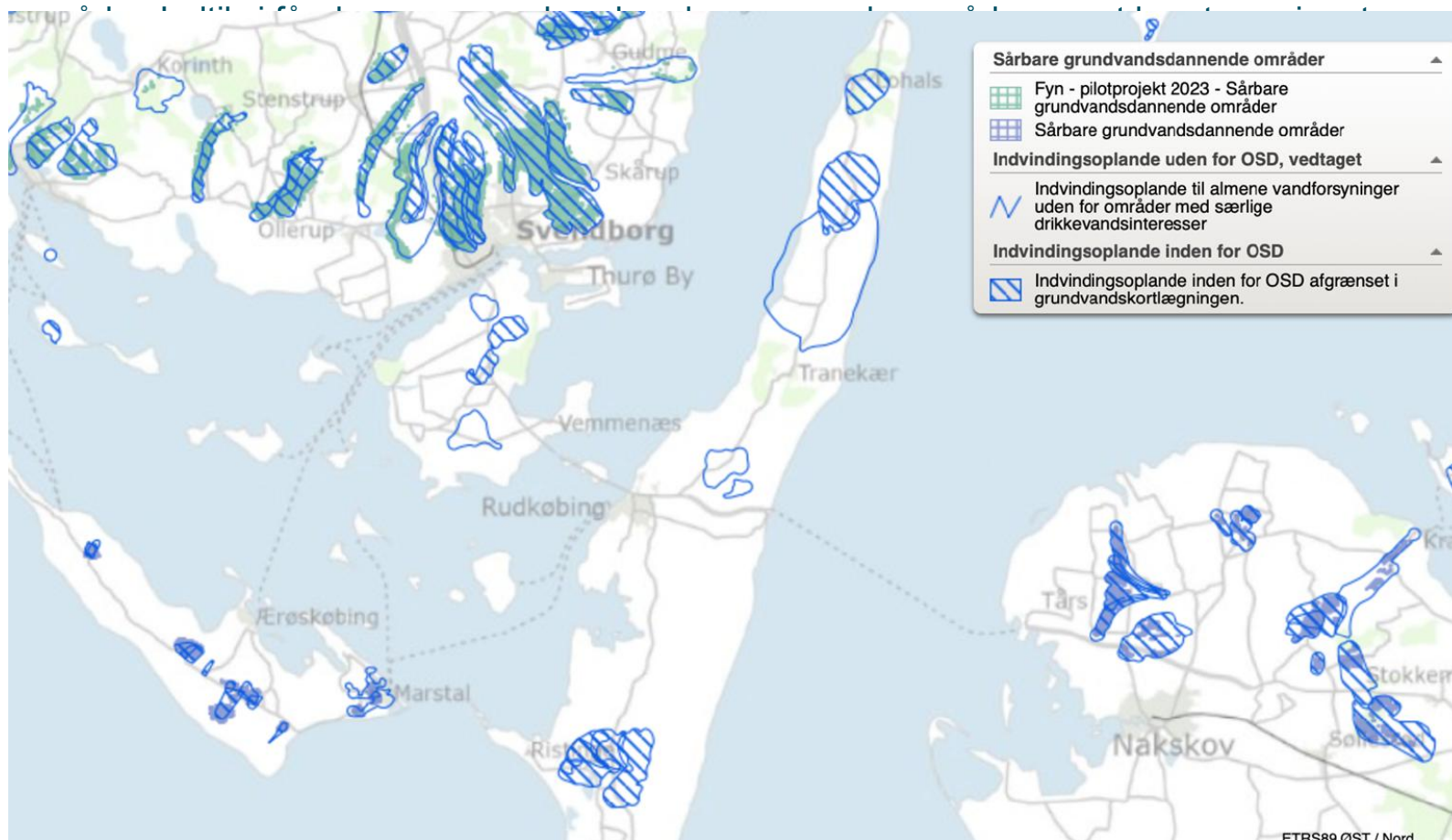
Ekstensivering

BESKYTTELSE AF DRIKKEVAND

SGO – Sårbare Grundvandsdannende Områder

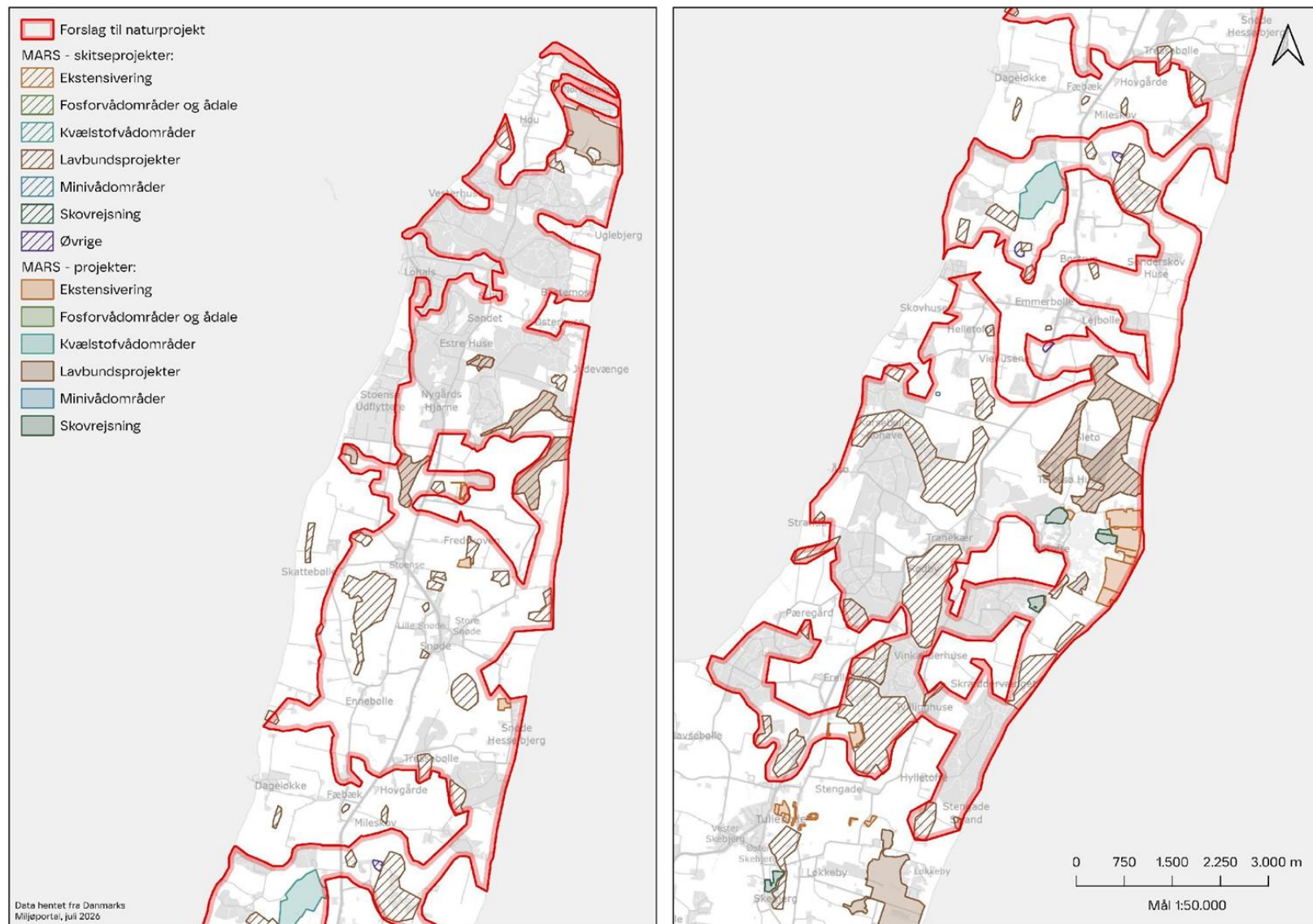
Nye kort for indvindingsoplande for Sårbare, Grundvandsdannende Områder (SGO), der forventes at blive udgangspunkt for det nationale sprøjteforbud, er endnu ikke udarbejdet for Langeland.

Vi har brugt tilgængelige opgørelser af indvindingsoplande. For kort med SGO-angivelser (f.eks. Ærø og omkring Svendborg) ses stor overensstemmelse mellem de tidligere og nye

MARS projekter

Lavbunds- og vådområder, der er blevet identificeret via Treparten. Disse ønskes inkluderet i projektet. Her er det ikke blot skov, vi tænker på, men derimod etablering af naturtyper som sumpskove, moser, ferske enge, lavvandede søer og våde bredarealer langs vandløb. Genopretning af sådanne områder kan bidrage til at genskabe den naturlige hydrologi og skabe sammenhæng mellem naturområder. Dette er centralt for både biodiversitet og klimaindsatsen.

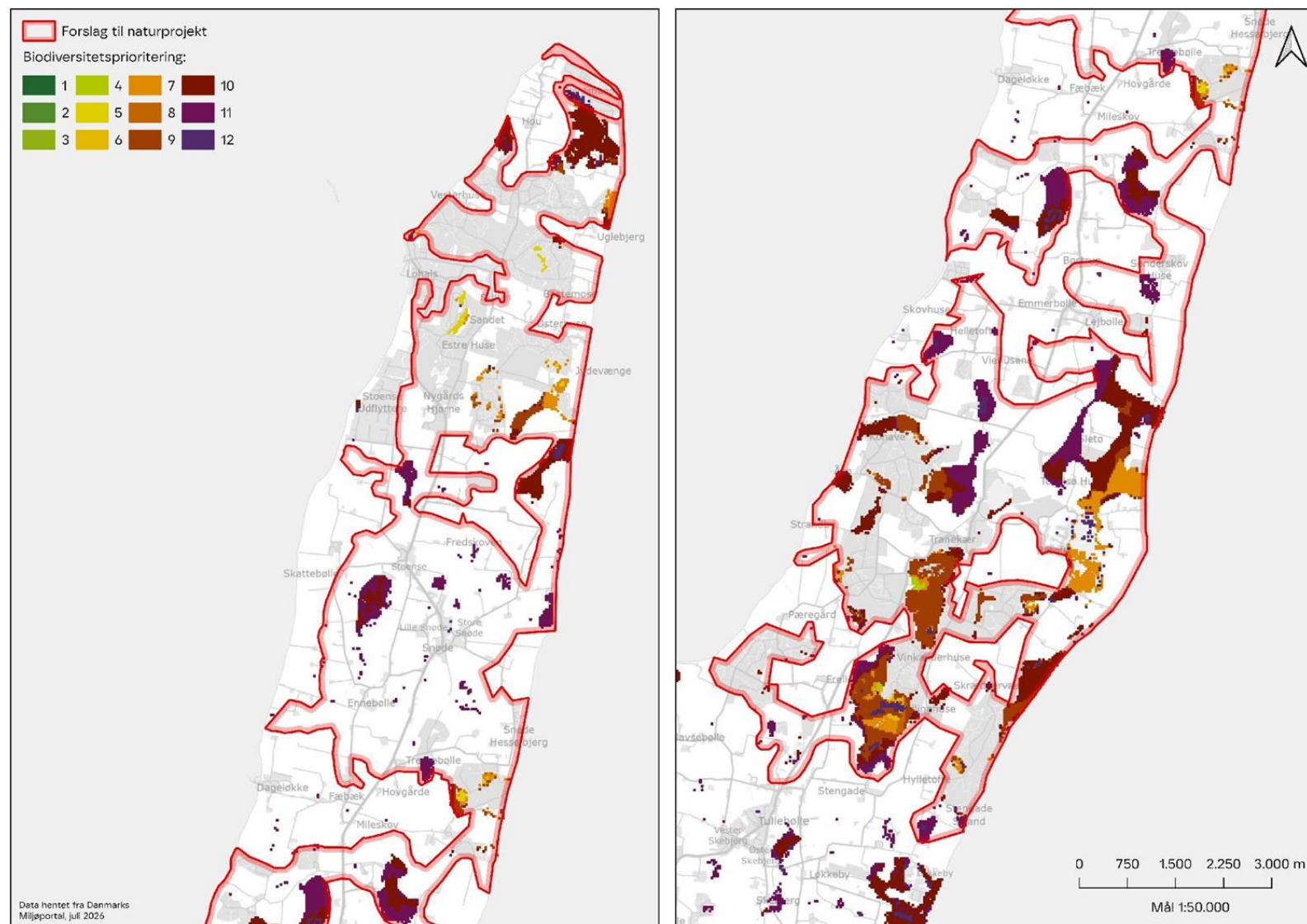

MARS står for Multifunktionel Arealregistrering og er en online platform, som samler information om de arealbaserede indsatser inden for kvælstofreduktion, udtagning af kulstofrige lavbundsjorder, skovrejsning og natur ét sted.

BIODIVERSITETSPRIORITERING

Kortet viser prioriteringen af biodiversitet ved udtagning og genopretning af kulstofrige lavbundsjorde.

Mange af disse områder er inkluderet i projektet, da et centralt element er bedre forhold for flora og fauna og gennem den sammenhængende natur en forventet udbredelse af arter og antal af dyr og planter.

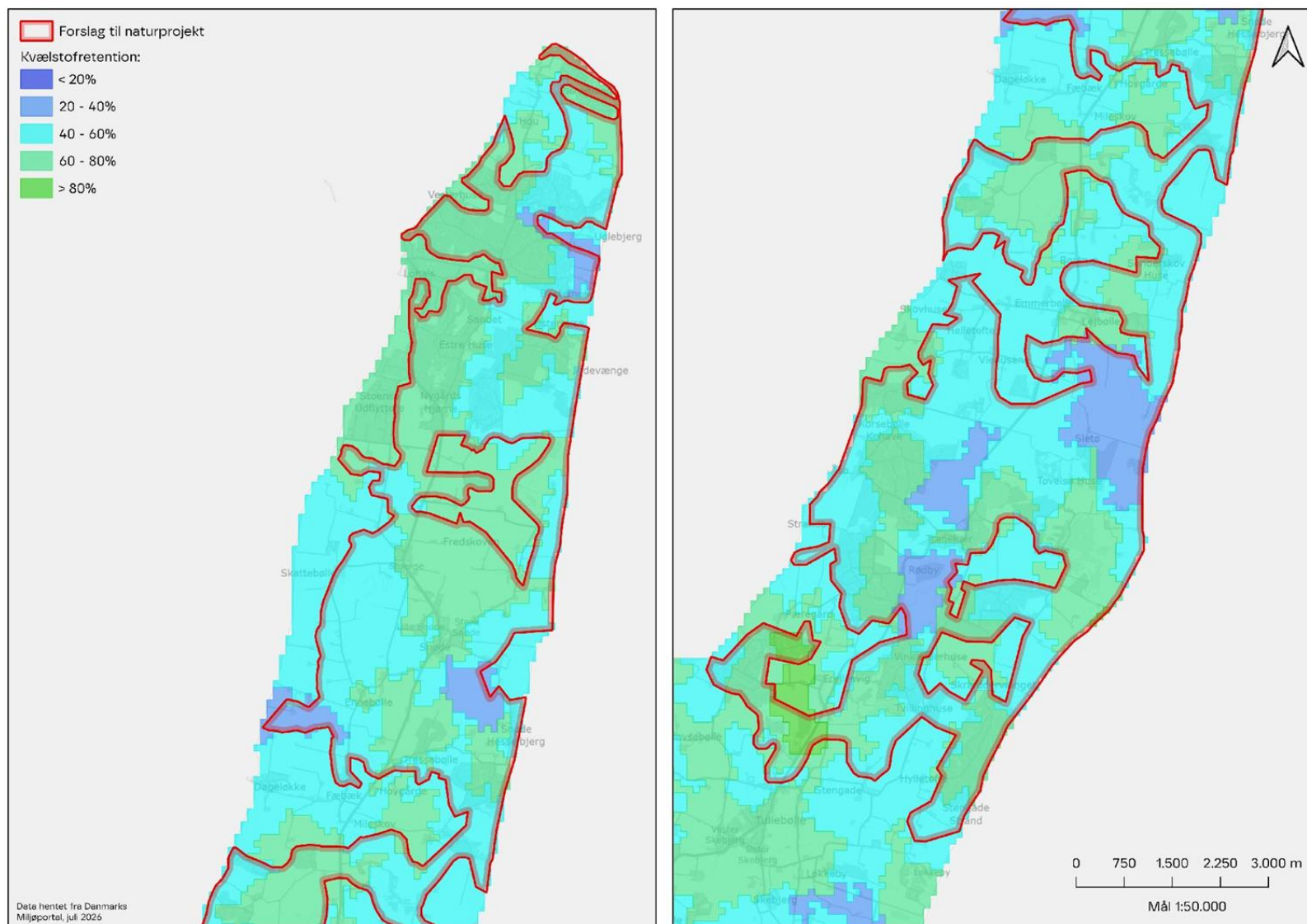

Kortet er udarbejdet af Aarhus Universitet, DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi.

KVÆLSTOFRETENTION

Kortet viser hvor stor en procentdel af kvælstof, der omsættes eller tilbageholdes i undergrunden og overfladevandet, fra kvælstof udvaskes fra rodzonen til det når frem til kysten.

Områder med lav kvælstofretention er medtaget i projektet. Det forventes, at disse arealer vil blive økonomisk mindre attraktive at dyrke, når den nye kvælstofregulering træder i kraft. På arealer, der ikke er lavbundsområder, foreslås det at rejse skov.

HVAD ER SKOV? DANMARK

FORSKELLIGE TYPER SKOV I

Muligt at finde eksempler
fra Langeland / Fyn?

Type	Beskrivelse		Træarter	Biodiversitet	Menneskelig indflydelse
Naturskov	Naturlig udvikling, minimal menneskelig indblanding	Draved Skov, Bolderslev Skov	Småbladet lind, eg, bøg, ask	Meget høj	Ingen/meget lav
Åben Skov	Lys og luftig med spredte træer, rig undervegetation.	Dyrehaven	Eg, bøg, ask	Høj	Lav (rekreation)
Skovmose	Våde eller sumpede områder med moseplanter	Kongens Mose (ved Draved)	Birke, el, rødel, pil	Meget høj	Lav (fredet)
Produktions skov	Drives for tømmerproduktion, ensartede træer	Statsskovene	Gran, fyr, bøg, eg	Moderat	Høj (skovhugst, udtynding)
Plantage	Menneskeskabt, ensartet struktur, hurtig vækst.	Silkeborgskovene (dele)	Gran, fyr, douglasgran	Lav	Meget høj (plantning)

6 Status på omlægningsindsatsen

Hvor langt er vi kommet?

Implementeringsoversigt

Treparten for Det Sydfynske Øhav

September 2026

Status for implementering

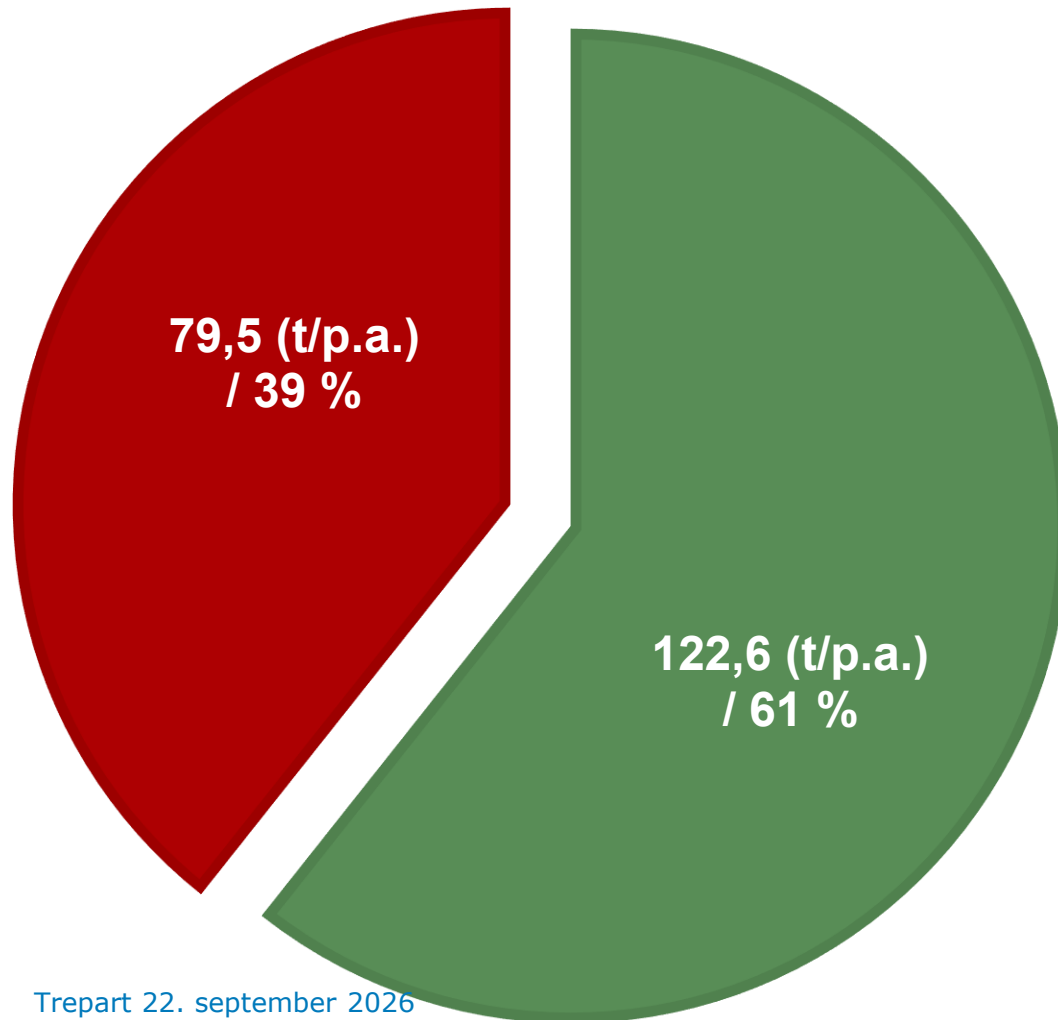
Vi har 51 projekter på tværs af treparten

- 29 projekter har tilsagn til forundersøgelse
heraf er 19 forundersøgelser i gang
  - 18 kvælstofvådområder og ét lavbundsprojekt (Bøllemosen i delvandopland Langelandsund)
- 1 projekt har realiseringstilsagn (Kølle Nor)
- 21 projekter afventer tilbagemelding om bevilling til teknisk forundersøgelse fra SGAV
- De 51 projekter dækker samlet 122,6 ton kvælstof/år, svarende til ca. 61 procent af det samlede indsatsbehov for Det Sydfynske Øhav på ca. 200 tons

STATUS PÅ IMPLEMENTERING AF OMLÆGNINGSPLANEN

IMPLEMENTERING AUGUST 2026

■ Forundersøgt reduktion ■ Rest

Trepart 22. september 2026

Kvælstofreduktionsmål DSØ

Samlet mål DSØ	202 N(t/p.a.)
Forundersøgt reduktion	122,6 N(t/p.a.)
Målopfyldelse	61 %

Ansøgte forundersøgelser i Lokal Trepart DSØ

Kommune	Projekter	N(t/p.a.)
Svendborg	20	82,4
Langeland	8	16
Ærø	3	7,7
FMK	20	12,2
Nyborg	0	0
I alt	51	122,6

Ansøgte forundersøgelser DSØ

Kommune	Kvælstofvådomr.	Lavbund
Svendborg	16	4
Langeland	2	6
Ærø	3	0
FMK	20	0
Nyborg	0	0
I alt	41	10

Langeland Kommune, DSØ august 2026

Signaturforklaring
Vådområder
Skov
Lavbund

Langeland Kvælstof i alt:	20,4

Indsats
Kølle Nor
Ristinge Nor
Tuemosen
Skattebølle Mose
Lindelse Haugbølle Nor
Jomfrugaard
Bregnemose
Ristinge Nor

Indsats-type
Vådområde
Vådområde
Lavbund
Lavbund
Lavbund
Lavbund
Lavbund
Lavbund

Forundersøgelse ansøgt
👍
👍
👍
👍
👍
👍
👍
👍

Forundersøgelse	
Ejendoms mæssig	Teknisk
👍	👍
tilsagn meddelt	
tilsagn meddelt	
👍	👍

Realisering ansøgt	Realiserings-tilsagn
👍	👍

Realisering			
Myndigheds-behandling	lodsejer-aftaler	Jordfor-delning	Anlæg

Afsluttet	Kvælstof-potentiale (t/N/p.a.)
	0,6
	4,3
	4,4
	2,1
	4,8
	0,2
	1
	3

Ærø Kommune, DSØ august 2026

Signaturforklaring
Vådområder
Skov
Lavbund

Ærø Kvælstof i alt:	7,7

Indsats
9.205 Småt Vådområde Skovby
9.200 Småt Vådområde Bregning
Kattemose

Indsats-type
Småt vådområde
Småt vådområde
Vådområde

Forundersøgelse ansøgt
👍
👍
👍

Forundersøgelse	
Ejendoms mæssig	Teknisk

Realisering ansøgt	Realiserings-tilsagn

Realisering			
Myndigheds-behandling	lodsejer-aftaler	Jordfor-delning	Anlæg

Afsluttet	Kvælstof-potentiale (t/N/p.a.)
	2,3
	3,7
	1,7

Faaborg-Midtfyn Kommune, DSØ august 2026

Signaturforklaring
Vådområder
Skov
Lavbund

FMK Kvælstof i alt:	11,3

Indsats	Indsats-type		Forunder- søgelse ansøgt		Forundersøgelse		Realisering ansøgt	Realiserings -tilsagn	Realisering				Afsluttet	Kvælstof- potential e (t/N/p.a.)
					Ejendoms mæssig	Teknisk			Myndigheds- behandling	lodsejer- aftaler	Jordfor- deling	Anlæg		
Dyreborgvej Horne	Vådområde	→	👍	→	👍									0,2
Hvedholm Bæk	Vådområde	→	👍	→	👍									0,5
Bjerne Langgyde	Vådområde	→	👍	→	👍									0,1
Bjerne Langgyde 2	Vådområde	→	👍	→	👍									0,1
Sundagervej Faaborg	Vådområde	→	👍	→	👍									0,1
Alléskovvej Diernæs	Vådområde	→	👍	→	👍									0,1
Lucienhøj Faaborg	Vådområde	→	👍	→	👍									0,2
Bjørnemosen Diernæs	Vådområde	→	👍	→	👍									2
Nabgyden Aastrup	Vådområde	→	👍											0,4
Bjørnemossegårdsgyden	Vådområde	→	👍											1,2
Sølvbjerg Skov	Vådområde	→	👍											0,2
Faushøjvej Vester Åby	Vådområde	→	👍											0,6
Strandvejen Vester Åby	Vådområde	→	👍											0,4
Gundestrupvej Vester Åby	Vådområde	→	👍											0,5
Østergyden Vester Åby	Vådområde	→	👍											0,5
Østergyden Vester Åby 2	Vådområde	→	👍											0,9
Hundstrupvej Tange	Vådområde	→	👍											0,5
Frederiksbjergvej Aastrup 2	Vådområde	→	👍											0,2
Avernakø Kirke	Vådområde	→	👍											2,6

Svendborg Kommune, DSØ september 2026

Signaturforklaring
Vådområder
Skov
Lavbund

Svendborg Kvælstof i alt: 82,2

Indsats	Indsats- type	Forunder- søgelse ansøgt		Forundersøgelse		Realisering ansøgt	Realiserings- tilsagn	Realisering				Afsluttet	Kvælstof- potentiale (t/N/p.a.)
				Ejendoms- mæssig	Teknisk			Myndigheds- behandling	lodsejer- aftaler	Jordfor- deling	Anlæg		
1.7 Skovballe Søby Monnet	Vådområde	→	👍	→	👍								8,2
5.10 Knudsbølle	Vådområde	→	👍	→	👍								10,2
5.3 Nielstrup	Vådområde	→	👍	→	👍								0,6
5.8 Åmosen	Vådområde	→	👍	→	👍								1,8
9.273 småt vådområde Åmarksvej	Småt vådområde	→	👍	→	👍								1
1.4 Langemarken	Vådområde	→	👍	→	tilsagn meddelt								0,9
1.9 Ollerup-Egense	Vådområde	→	👍	→	tilsagn meddelt								5,8
9.2.73 Strandvejen Ballen	Småt vådområde	→	👍	→	👍								0,7
5.4 Stenstrup V vådomr./ Naturstyrelsen screener	Vådområde	→	👍	→	tilsagn meddelt								15,7
5.1 Lehnskov vådområde/ Naturstyrelsen screener	Vådområde	→	👍	→	tilsagn meddelt								16,5
Anderslyst	Småt vådområde	→	👍	→	tilsagn meddelt								0,1
Frederiksbergvej	Vådområde	→	👍	→	👍								1,1
9.77 Egebjerg Nord	Småt vådområde	→	👍	→	👍								1,3
9.274 Issøen	Småt vådområde	→	👍	→	Tilsagn meddelt								5,9
1.3 Hørup Å Nord	Vådområde	→	👍										7,8
Skovsbo Vådområde	Vådområde	→	👍										4,2
9.18 Stenbankevej	Lavbund		👍										0,42
Bankevej	Lavbund	→	👍	→	Tilsagn meddelt								0
Elsehoved	Lavbund	→	👍	→	Tilsagn meddelt								0
Bølleose	Lavbund	→	👍	→	Tilsagn meddelt								0

**Nyborg Kommune har ingen
trepartsprojekter der
afvander til Det Sydfynske
Øhav ☐**

Opsamling

Kvælstofprojekter:

- En række forundersøgelser afsluttes i efteråret
- Vi opstarter løbende nye projekter mhp. at nå indsatskravet

Naturprojekter:

- Lov om Biodiversitet og skovlov udestår
- Der arbejdes med Klimaskovfonden og signaturprojektet

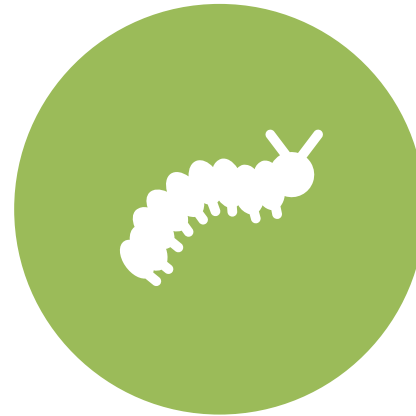

7 Signaturprosjekt og følgegruppe

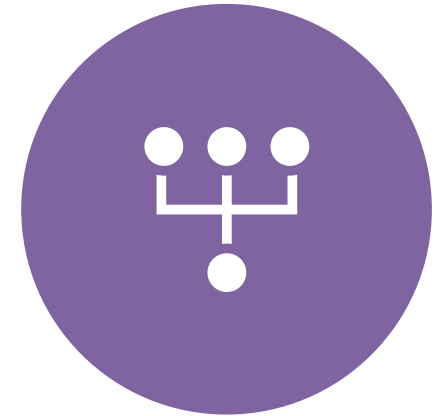
Den Fynske Højderyg – status på signaturprojektet

DER ER NEDSAT EN LOKAL FØLGEGRUPPE FOR
SIGNATURPROJEKTET DEN FYNske HØJDERYG.

VI ER AKTUELT I EN INDDRAGELSE- OG ANALYSEFASE.

FORMÅLET ER AT SKABE ET FÆLLES, FAKTUELT
VIDENSGRUNDLAG FOR EN SENERE POLITISK
VURDERING AF, OM OG HVORDAN ET
SIGNATURPROJEKT KAN GENNEMFØRES

Organisering – følgegruppe og arbejdsgruppe

Lokal projektgruppe

- Faaborg-Midtfyn, Assens og Svendborg Kommuner
- Naturstyrelsen Fyn.
- Arbejdet koordineres med de øvrige fynske trepartssekretariater via sekretariatet for Det Sydfynske Øhav.

Lokal følgegruppe: består af repræsentanter fra de lokale treparter samt skovbruget.

- Dansk Skovforening: 2 pladser
  - Centrovic, Fyns Familielandbrug og Patriotisk Selskab – én plads hver
  - Danmarks Naturfredningsforening: 2 pladser
  - Faaborg-Midtfyn, Assens og Svendborg Kommuner
  - Naturstyrelsen Fyn.
-
- Følgegruppen får mulighed for at kommentere TRANSFORMS analyser ved midtvejsevaluering samt ved endt arbejde

Hvem sidder i den lokale projekt- og følgegruppe?

- **Danmarks Naturfredningsforening Fyn:** Ella Maria Bisschop-Larsen og Ellen Korsgaard
- **L&F Centrovice:** Peter Høj
- **Patriotisk Selskab:** Christian Ahlefeldt-Laurvig-Lehn
- **Fyns Familielandbrug:** Merete Hjorth Pedersen
- **Dansk Skovforening:** Ditlev Berner og Anders Ulrich
- **Assens Kommune:** Annette Bæk og Anna Gerd Ellerbæk
- **Svendborg Kommune:** Heidi Dahlsgaard Jensen og Rasmus Scheelke
- **Faaborg-Midtfyn Kommune:** Ole Tyrsted Jørgensen og Kristina Jensen
- **Trepartssekretariat:** Thomas Fjord Bonven
- **Naturstyrelsen Fyn:** Jakob Harrekilde, Annita Svendsen og Maja Linnet

Lokal inddragelse – møder i de tre kommuner

Der afholdes ét lodsejermøde og ét borgermøde i hver af de tre kommuner.

Faaborg-Midtfyn Kommune:

28. september – lodsejermøde kl. 15–17, borgermøde kl. 18–19.

Svendborg Kommune:

30. september – lodsejermøde kl. 16–17.30, borgermøde kl. 18–19.

Assens Kommune:

5. Oktober – lodsejermøde kl. 15.30-17.30, borgermøde kl. 18 – 19.30

- Politikere er velkomne til at deltage i lodsejer- og borgermøderne.

Tidsplan for arbejdet I 2026

Første møde i den lokale følgegruppe.

- 20. august 2026

Nationalt fællesmøde om signaturprojekter i Middelfart.

- 2. september 2026

Lodsejer- og borgermøder

- September-oktober

Analyse, dataindsamling og lokal inddragelse.

- September-oktober

Midtvejsstatus og nyt møde i den lokale følgegruppe.

- Oktober 2026

TRANSFORM afslutter analysearbejdet.

- Ultimo 2026

Rapportering – herunder mulighed for følgegruppens kommentarer til rapportudkast.

- Begyndelsen af 2027:

forventes seks områdespecifikke rapporter, en national synteserapport og et styrket fælles vidensgrundlag.

- Efter 2026

8. Eventuelt

Ekstra

Gødskningsloven fra januar 2027

- **Fra gødningsmængder til faktisk udledning**
  - Reguleringen skifter fra at fokusere på, hvor meget kvælstof landmanden tilfører marken, til hvor meget kvælstof der forventes at ende i vandmiljøet.
- **Lokale kvoter og mere målrettet regulering**
  - Hver bedrift får en udledningskvote baseret på lokale forhold og det konkrete kystvandoplands miljøtilstand.
- **Kvælstofreduktion for bedre vandmiljø**
  - Lovens hovedformål er at reducere kvælstofudledningen til fjorde, kystvande og søer for at leve op til EU's miljøkrav.

15. Juni Fondens pulje er tom

- Sekretariatet ser på alternative finansieringsmuligheder til Helhedsprojekt Hundstrup Ådal
- Da der er tale om fondsfinansiering er der en fondsmoms på 17,5 procent.
- Denne egenfinansiering kræver politisk behandling i Svendborg og Faaborg-Midtfyn kommuner

VLP-pulje åbne 12. august

- 100 mio.kr. i alt
- Stor overansøgning
- Først til mølle-fordeling af midlerne frem for faglig vurdering
- Uklart, om der bliver fundet ekstra midler
- Omkring 17 ansøgninger fra Det Sydfynske Øhav